

Edmund Kuchta

(1916-1994)

Edmund Józef Kuchta urodził się 19 marca 1916 roku w Gdańsku, jako syn Józefa Kuchty, ślusarza z Kościerzyny. W 1934 roku ukończył 6-klasowe Gimnazjum Państwowe w Kościerzynie poczym po zdaniu egzaminów wstępnych wstąpił do Państwowej Szkoły dla Leśniczych w Margoninie (Wielkopolska). Po odbyciu obowiązkowej jednorocznej praktyki w lasach państwowych i zdaniu egzaminów końcowych, ukończył tę szkołę w 1938 roku. W grudniu 1938 roku został powołany do czynnej służby wojskowej w 4 Pułku Lotniczym w Toruniu. W styczniu 1939 roku, po odkomenderowaniu do 1. Pułku Lotniczego na Okęcie w Warszawie, został skierowany na trzymiesięczny kurs meteorologiczny, organizowany przez Kierownictwo Wojskowej Służby Meteorologicznej przy Dowództwie Lotnictwa w Warszawie. Kurs składał się z części teoretycznej i praktycznej mających przygotować kursantów do prowadzenia osłony meteorologicznej lotnictwa – tworzenia map synoptycznych, dostarczania prognoz oraz wszelkich informacji i danych meteorologicznych niezbędnych dla ruchu

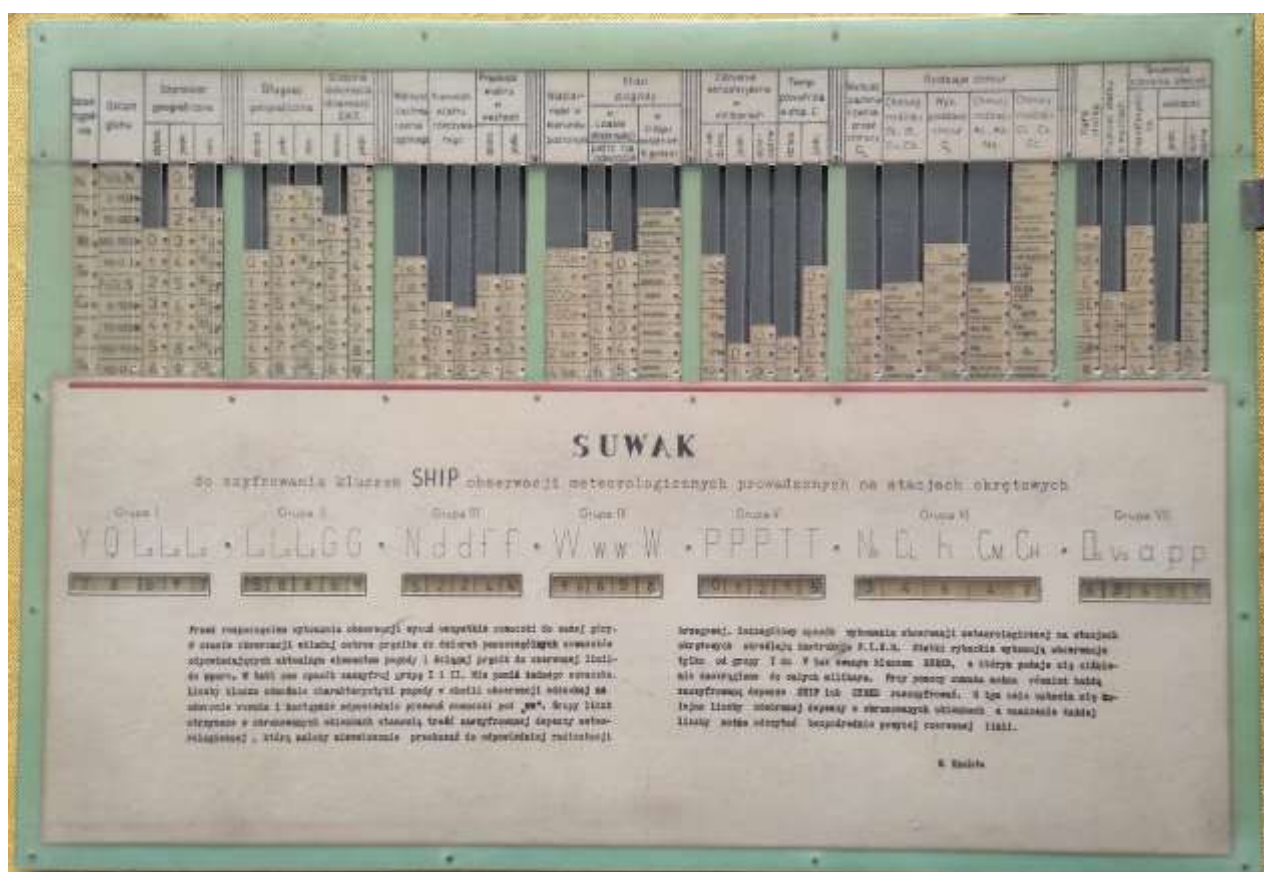
lotniczego na lotniskach wojskowych oraz poligonach artyleryjskich. Po ukończeniu tego kursu, w czerwcu 1939 roku, został odkomenderowany do Bazy Lotniczej Małaszewicze koło Brześcia, gdzie w Bazie i na pobliskim poligonie artyleryjskim służył jako synoptyk meteorolog 220 Dywizjonu Bombowego.

Po wybuchu II Wojny Światowej i ewakuacji personelu Bazy Małaszewicze najpierw do Koroszczyzna (7 września), później do Horodenki (11 września), 17 września 1939 roku Edmund Kuchta przekroczył granicę polsko-rumuńską i został internowany. W styczniu 1940 roku zbiegł do Francji, gdzie służył w 1/145 Dywizjonie Lotniczym Polskich Sił Powietrznych we Francji w służbie meteorologicznej. 19 czerwca 1940 roku personel dywizjonu został przewieziony do portu La Rochelle, z którego w nocy odpłynął do Anglii. Od czerwca 1940 roku służył w Polskich Siłach Powietrznych w Wielkiej Brytanii w różnych dywizjonach lotniczych (m.in. w 304 Dywizjonie Bombowym „Ziemi Śląskiej”) jako synoptyk meteorolog. W czasie tej służby został skierowany na kurs meteorologiczny przy Centrum Wyszczolenia Ziemnego w Blackpool (Centrum Szkolenia Personelu Naziemnego Polskich Sił Powietrznych w Wielkiej Brytanii). Kurs ten trwał od września do listopada 1941 roku, był prowadzony głównie przez polskich wykładowców i miał za zadanie zapoznanie z zasadami brytyjskiej służby synoptycznej i meteorologicznej osłony lotnictwa. Kierownikiem wyszkolenia na tym kursie był Stanisław Rafałowski (były pracownik Kierownictwa Wojskowej Służby Meteorologicznej w Warszawie i zastępca Szefa Służby Meteorologicznej Polskich Sił Powietrznych w Wielkiej Brytanii). W 1942 roku ukończył Polską Szkołę Podchorążych Lotniczych w Szkocji (od 3 października do 19 grudnia 1942 roku) w stopniu plutonowego podchorążego. Edmund Kuchta 1 grudnia 1943 roku został mianowany na stopień oficerski podporucznika, a 17 lutego 1945 roku awansowany do stopnia porucznika. Po kilku latach służby w Wielkiej Brytanii biegle władał językiem angielskim. W okresie od grudnia 1945 roku do kwietnia 1947 roku został odkomenderowany do 84 Grupy RAF BAOR (British Army of the Rhine – brytyjskie lotnictwo okupacyjne w Niemczech) w strefie brytyjskiej, gdzie pełnił funkcję synoptyka meteorologa. W czasie swojej służby w Polskich Siłach Powietrznych w Wielkiej Brytanii Edmund Kuchta został trzykrotnie odznaczony Medalem Lotniczym.

Po zgłoszeniu się w styczniu 1947 roku na repatriację, od marca do czerwca tego roku przebywał w obozie repatriacyjnym w Anglii. 21 czerwca 1947 roku powrócił drogą morską do kraju. Po zarejestrowaniu się w Punkcie Przyjęcia w Gdańsku-Portcie udał się do rodziny w Kościerzynie. Od września 1947 roku Edmund Kuchta podjął

pracę w Ministerstwie Komunikacji, a krótko potem w Państwowym Instytucie Hydro-Meteorologicznym (PIHM) w Warszawie jako synoptyk meteorolog. W 1949 roku służba prognoz Wydziału Morskiego PIHM w Gdyni rozszerzyła osłonę meteorologiczną z morza na lotnictwo. W Gdańsku-Wrzeszczu powstało Lotniskowe Biuro Pogody. Kierownictwo tego biura powierzono Edmundowi Kuchcie. W 1951 roku został powołany na kierownika Okręgowego Biura Prognoz w Gdyni. Gdy w 1955 roku, przeprowadzono reorganizację Biura Prognoz i wyodrębniono w nim sekcję prognoz meteorologicznych, sekcję prognoz hydrologicznych i sekcję łączności Edmund Kuchta pozostał Kierownikiem Sekcji Prognoz Meteorologicznych, a później, po kolejnej reorganizacji – Zakładu Prognoz.

W tym czasie w PIHM zwiększony został odbiór materiałów analitycznych w postaci cyfrowej oraz graficznej. Łączność telefoniczną zastąpiły dalekopisy połączone w sieć konferencyjną. Aby przyspieszyć przekazywanie zaszyfrowanych obserwacji meteorologicznych ze statków, na początku lat 60. w Zakładzie Prognoz Oddziału PIHM w Gdyni skonstruowano prototyp i oddano do produkcji „*SUWAK do szyfrowania kluczem SHIP obserwacji meteorologicznych prowadzonych na stacjach okrętowych*”. Pomysłodawcą suwaka był Edmund Kuchta. Suwak był przystosowany do użytku na statkach handlowych i rybackich wykonujących obserwacje meteorologiczne. Była to plastikowa, sztywna tablica formatu A4 z jednej strony z ruchomymi suwaczkami do szyfrowania grup klucza SHIP od I do VII. Nastawianie liczb poszczególnych grup klucza polegało na przesuwaniu specjalnym pręcikiem kolejnych suwaczków, tak, aby kolejne liczby klucza odpowiadające aktualnemu stanowi pogody znalazły się bezpośrednio nad czerwoną linią. Pozwalało to na otrzymywanie w okienkach poniżej grup liczb zaszyfrowanej depeszy. Zaletą suwaka było to, że zastępował on kilkudziesięciostronicową instrukcję szyfrowania i pozwalał szyfrować jak i rozszyfrowywać depesze bez znajomości zasad szyfrowania. Po drugiej stronie tablicy znajdował się zestaw 100 liczb klucza pogody bieżącej.

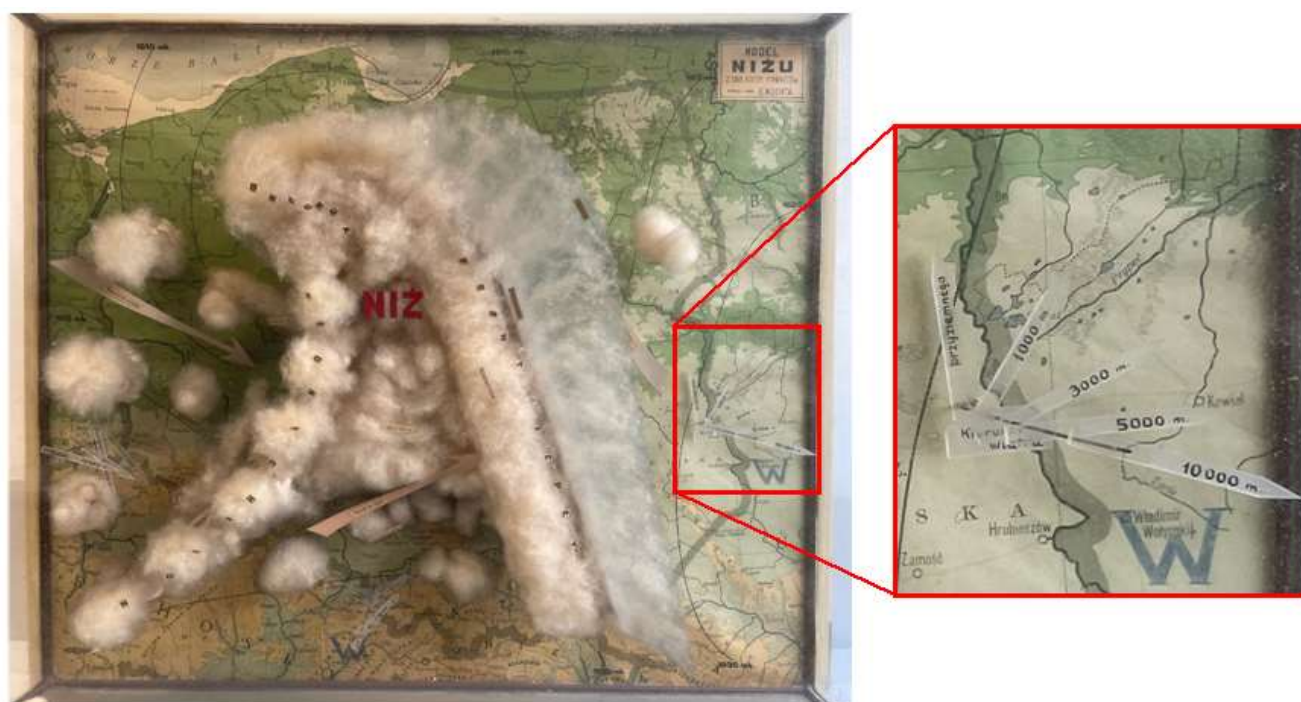
SUWAK do szyfrowania kluczem SHIP obserwacji meteorologicznych prowadzonych na stacjach okrętowych

Edmund Kuchta pracując w Biura Prognoz w Gdyni był jednocześnie wykładowcą meteorologii w Państwowej Szkole Rybołówstwa Morskiego w Gdyni (do 1968 roku). Program przedmiotu realizowany był w czasie 90 godzin wykładów i ćwiczeń w ciągu 3 semestrów. Realizacja tych zadań dydaktycznych przyczyniła się do opublikowania dwóch tekstów w Gazecie Obserwatora PIHM charakteryzujących osłonę meteorologiczną żeglugi i rybołówstwa (1956) oraz powstawanie i rozwój cyklonów tropikalnych (1959). Dla potrzeb dydaktycznych opracował też i wykonał dwie makiety: „*Rodzaje chmur i ich rozmieszczenie w atmosferze*” oraz „*Model niżu z układem frontów*”. Obie

makiety znajdują się obecnie w Katedrze Geodezji i Oceanografii Wydziału Nawigacyjnego Uniwersytetu Morskiego w Gdyni (który jest następcą Państwowej Szkole Rybołówstwa Morskiego). Dodatkową pomocą dydaktyczną do przedmiotu meteorologia dla słuchaczy Państwowej Szkole Rybołówstwa Morskiego w Gdyni była również stacja meteorologiczna PIHM prowadząca stałe obserwacje meteorologiczne zlokalizowana na budynku Szkoły (Gdynia, Aleja Zjednoczenia 3).

Makieta Rodzaje chmur i ich rozmieszczenie w atmosferze

Model niżu z układem frontów i zmianą kierunku wiatru wraz z wysokością

Edmund Kuchta pracując jako synoptyk w Biurze Prognoz przy sporządzaniu kolejnych map synoptycznych wykorzystywał dane obserwacyjne uzyskiwane co 3 godziny ze stacji meteorologicznych lądowych i okrętowych, które do Biura Prognoz napływały drogą radiową. Przygotowanie szczegółowej prognozy pogody dla obszarów morskich w polskiej strefie odpowiedzialności (Bałtyk Południowy) wymagało między innymi przewidzenia zmian kierunku i prędkości wiatru w obszarze pozbawionym całkowicie stałych stacji obserwacyjnych. Rozwiązaniem tego problemu było poleganie na swojej wiedzy i intuicji oraz obliczanie kierunków i siły wiatru z opracowanych wcześniej map rozkładu ciśnienia – map synoptycznych przygotowywanych co 3 godziny w Biurze Prognoz PIHM w Gdyni. Wyniki tych analiz wspomagane były bezpośrednimi obserwacjami wykonywanymi na statkach, głównie przez szypków jednostek rybackich łowiących na wodach ograniczonych równoleżnikiem 56°N, południkiem 16°E oraz brzegiem południowego i wschodniego Bałtyku. Ponieważ wiatr na tak dużym obszarze rzadko w ciągu doby bywa jednakowy, to wyniki obliczeń grupowano w 3-stopniowe przedziały tak, aby mieściła się w nich przeważająca w danej dobie siła wiatru. Analizy prowadzono dla 8 głównych kierunków wiatru. Podsumowaniem takich codziennych analiz wykonywanych w Biurze Prognoz były charakterystyki wiatrów dolnych występujących na Bałtyku Południowym jakie Edmund Kuchta opublikował w latach 1959-1966 (1959 – *Wiatry dolne na Bałtyku Południowym w 1957 roku*, 1961 – *Wiatry dolne na Bałtyku Południowym w latach 1955 do 1959*, 1961 – *Wiatry na południkowym Bałtyku w okresach zimowych 1954/55 – 1958/59*, oraz 1966 – *Wiatry nad Bałtykiem Południowym*) w Przeglądzie Geofizycznym i Wiadomościach Służby Hydrologicznej i Meteorologicznej. Były to pierwsze, szczegółowe charakterystyki warunków anemometrycznych w przyziemnej warstwie atmosfery nad obszarem południowego Bałtyku. We wszystkich tych pracach stwierdzał zróżnicowanie przeważających kierunków wiatru w zależności od rejonu Bałtyku, sezonu i miesiąca.

Od 1923 roku żonaty z Janiną Milewską. Edmund Kuchta aż do momentu przejścia na emeryturę związany był ze służbą meteorologiczną. Zakończył swoje pracowite i niełatwe życie 6 maja 1994 i spoczywa na Cmentarzu Centralnym Srebrzysko w Gdańsku (rejon IX, kwatera TAR I WOJ., rząd Skarpa, nr grobu 6).

Publikacje Edmunda Kuchty:

- 1955 – Meteorologiczna osłona lotnictwa. Gazeta Obserwatora PIHM, nr 12.
- 1955 – Przyczyny powstawania ładunków elektrycznych na samolotach. Gazeta Obserwatora PIHM, nr 3.
- 1956 – Osłona meteorologiczna żeglugi i rybołówstwa. Gazeta Obserwatora PIHM, nr 8.
- 1959 – Powstawanie i rozwój cyklonów tropikalnych. Gazeta Obserwatora PIHM, R. 12, nr 12, s. 3-7.
- 1959 – Wiatry dolne na Bałtyku Południowym w 1957 roku. Przegląd Geofizyczny, R. 4, z. 1, s. 51-56.
- 1961 – Wiatry dolne na Bałtyku Południowym w latach 1955 do 1959. Wiadomości Służby Hydrologicznej i Meteorologicznej, nr 44 (4/1961), s. 7-12.
- 1961 – Wiatry na południkowym Bałtyku w okresach zimowych 1954/55 – 1958/59. Biuletyn PIHM, nr 4, s. 45-49.
- 1966 – Wiatry nad Bałtykiem Południowym. Wiadomości Służby Hydrologicznej i Meteorologicznej, T. 2, nr 3 (67), s. 33-37.

Anna Styszyńska

Na podstawie:

Bibliografia Geografii Polskiej 1955-1966, IGiPZ PAN, Warszawa.

Centralne Archiwum Wojskowe, Wojskowe Biuro Historyczne, Rejonowe Komendy Uzupełnień 251-500: sygnatura II.56.11580, Arkusz Ewidencji Personalnej – Kuchta Edmund.

Prognoza na przyszłość. 90-lecie Oddziału Morskiego Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego w Gdyni, 2011, Oddział Morski, IMGW-PIB, Gdynia.